

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишње 1 фор.; за Србију 2¹/₂ дин.
Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ВУК СТЕФАНОВИЋ-КАРАЏИЋ
ДИМИТРИЈЕ ДАВИДОВИЋ
ТОДОР ПАВЛОВИЋ.

Ка ова три стуба прошлости наше почива велики пробитак наше садашњости. Сва тројица су делала и радила на књижевном пољу и промицала духовни развој народа нашег у првој половини овог столећа, у добу баш, кад се будила зора наше најновије политичне свести и слободе; у оно доба, кад су Карађорђевици и Обреновићи пресекли застор четир столетног мрака, па у то доба баш поклони нам промисао божији ова три мужа, да у отвореној новој будућности пером и књигом унесу у народни храм светлости културне и да му судбу понесу у висину бољег духовног живота, те да му тако подигну венац културног поноса као награду његовим јуначким подвизима.

Свој тројици је одана достојна почаст прошлог месеца. Вуку је приредила славу сама српска краљевска влада у Београду, Димитрију Давидовићу срп. уједињена омладина у Смедереву, а Тодору Павловићу његово родно место Карлово, скромно село у бившем вел. кикиндском диштрикту коме се придружила и „Матица Српска“.

Кад се тако цео народ наш с ове и с оне стране Саве и Дунава ухватио у коло, да оплете венац признања својим заслужним синовима, не треба и не сме ни наше срце ћутати, јер ови су синови делали за сав народ наш па и за женски подмладак; с тога се и ми придружимо

слави народној и хитимо да приденемо један знак признања и захвалности на ове светле успомене наших дичних синова.

Вук Стеф. Караџић родио се лицем на Митров дан (26. октобра) 1787. у маленом селу Тршићу у Србији, близу босанске границе. Село је тако мало, да ни данас нема ни своје основне нар. школе, те је и Вук учио читати и писати од свога једног рођака. Родитељи су му били сироти и прости људи, и имали су пре њега петоро деце, па сва им помреше и кад се ово шесто дете нашло, надене му мати Јегда име Вук по савету својих другарица и своје родбине, јер ови говорише матери, да јој децу море вештице, а на вука (курјака) не сме вештица. Вук заиста ојача и поживе 77 година на радост својим родитељима, а на славу Србима, јер он је подигао име и понос српски. Он је као самоук створио нашу данашњу најпростију али и најсавршенију азбуку; он је прикупио и сачувао од пропасти највеће благо народно, његове песме, које нас више прославише у свету, него и само оружје, више нам гласа и признања прибавише, него јуначка дела наших дедова и прадедова, а тек с овима се можемо с правом поносити. Писао је живот и обичаје српског народа и прибавио је пословице народне и сачувао је ту филозофију народну од пропасти. Први српски речник

са 47 хиљада народних речи, не рачунећи ту ни једне књижевничке речи, саставио је Вук. Он је и свето писмо (јеванђеље) превео на српски и приближио тако Србина ближе к богу. И за историју нашега народа има Вук великих заслуга не само тим, што је сам писао многе одломке из новог устанка српског, него је својим приповедањем о томе покренуо и оног знаменитог немачког историка Ранке-а, те је написао: „Die serbische Revolution“, што је после преведено на француском, енглеском и руском језику, па се тако пружила прилика свим тим великим и напредним народима, да о Србима добију леп и чист појам.

Вук је много писао, има до 80 разних предмета, који су штампани или у засебним књигама, или су растурени по нашим листовима; али, морамо и то поменути, да његовим списима не даје вредност и не подиже им цену множина та, него врсноћа њихова. Свако, па и најмање делце Вуково, — вели један од првих ученика Вукових и један од најбољих данашњих наших језичара (филолога) професор велике школе београдске г. Јован Бошковић, — израђено је брижљиво и савесно. Из свакога провирује здрав разум и природна логика; свако сија лепим и правилним језиком. . . . Гледајући Вукова дела, вели г. Бошковић даље, ма с које му драго стране, видимо, да с њиме све стоји, што год се писало у нашој новијој књижевности, било да су примане мисли, које је он изрекао у својим делима, или да су одбациване те му је тако његов полустолетни благодатни рад праведно стекао име *оца новије књижевности наше*.

Са тих великих заслуга Вукових хтела је мати његова, Краљевина Србија, да му пренесе из Беча кости и да их сахрани у оној земљи, коју је он свим жаром свога родољубивог срца љубио; али ћерка његова, која је још у животу, није хтела да пристане на услове, који су јој нуђени, те је тако краљевска српска влада о Малој Госпојини и идућих дана 8., 9. и 10. септембра о. г. прославила у Београду свечаним начином стогодишњицу Вука Стеф. Караџића, и ако с годином доцније, ал се ипак одужила сени тог српског велика,

тог свог узор-сина. У славу Вукову била је српска престоница за сва ова три дана искићена тробојницама, а друго вече и осветљена; са града су топови оглашивали радост, а позориште је у два вечера приказало народу и гостима „апотеозу“ Вуку од покојног Ђ. Малетића. Народ се веселио и играо народне игре први дан у граду, а други код споменика незаборављеног кнеза Михајла. Славила је и црква, славила су школе, славио је краљ, и ако је у даљини, славила је влада, цела земља и сав народ наш с ове и с оне стране Саве и Дунава, славило је сво новинарство српско па и словенско и повело ево и нас, да се придружимо тој општој народној слави и довикнемо сени Вуковој: Слава!

Димитрије Давидовић у две године млађи од Вука, ал савременик и помагач Вуков, родио се у Земуну 1789. године а умр'о је у Смедереву 1839. где је и сахрањен у порти чело олтара. Кости његове чувао је до сад један бели камен, на коме су биле изрезане по његовој сопственој жељи ове речи: „Димитрије Давидовић сав Србин.“ По томе се види, колико је тај човек одушевљен био за народну ствар. Српска уједињена омладина из краљевине Србије подигла му је из признања за његове велике заслуге 18. (30.) септ. о. г. лепши споменик и пропратила је тај чин лепом светковином. Народа је било икупљено с једне и друге стране у великом броју. На парастосу је говорио лепу беседу у почаст слављенику г. Димитрије Руварац парох земунски а у вече на селу говорио је у спомен овом великом покојнику г. Милован Миловановић професор вел школе београдске.

Димитрије Давидовић стекао је највише заслуга као новинар, а по том као секретар кнеза Милоша. Истина, да је он одпочео своју књижевну радњу још као слушалац медицине 1812. са преводом књижица из васпитне струке, али његова права књижевна радња одпочела је г. 1813. са издавањем „Српских новина“ у Бечу, које је он покренуо у друштву с дром Димитријем Фрушићем, и које и данас трају под тим именом у Београду. Његове новине нису биле прве срп. новине, ал су ипак прве,

што су око себе прибале сву српску тадању интелигенцију и постале тако средиште српске књижевности. Његове су новине прве отвориле пута српској књижи у народ и пружиле јој шира полета, јер су оне прве почеле казивати публици нашој, кад је која књига изишла и где се може добити, а пре тога могао је Србин и Српкиња купити српску књигу само кад му ко у кућу донесе. У његовим новинама штампано је први пут Мушицки своје оде. Ту су и Платон Атанацковић, ту Витковић, ту Вук писали своје прве расправе, а ту се купио око тог огњишта српске литературе и други млађи наш нараштај. Давидовић није био задовољан с тим само, што је заинтересовао мушку страну за српску књигу и срп. јавне ствари, него је хтео да протегне и прошири ту идеју и на нашу лепшу половину, на наше женске, те је тако почео издавати „Забавник“. и стручни књижевници веле, да је то први српски алманах, који је после повукао за собом Вукову „Даницу“, Милаковићеву „Грлицу“, Стаматовићеву „Српску Пчелу“, Стејићеве „Забаве за ум и срце“, Светићеву „Голубицу“, Јовановићеву „Бачку вилу“, Павловићевог „Драгољуба“, а доцније и Матичин „Српски Летопис“.

Давидовић је писао и српску историју и саставио је први „Устав књажевства Србије“, те тако је стекао великих заслуга и за политични живот народа српског у краљевини Србији; његово је име уплетено у историји Србије од 1821. па све до год. 1836. баш кад се та држава подизала и снажила, те је претуррио тако преко главе своје највеће неприлике, ал је постизавао и големе успехе, и историк, који буде преврћао државне листине из тог доба краљевине Србије знаће тек достојно преценити труде и заслуге Давидовићеве за народ српски; а да осећа народ, да је Давидовић стекао великог признања, показује та околност, што му омладина народна подиже видљив, и ако скроман знак поштовања, љубави и оданости. Тој дружини српске будућности придружимо се и ми да прелијемо сузом признања утрућене кости нашег заслужног земљака Димитрија Давидови-

ћа, „свог Србина,“ и да му ускликнемо: слава!

Приступамо с пуним поштовањем и трећем великану ове светле дружине, одличном сину негда дичног и поносног дистрикта кикиндског *Тодору Павловићу*. Ко уме проценити, колико нам је добра донела, колико блага и данас скрива и колико наде улива Српству с ове стране „Матица Српска“ и Текелијин завод у Пешти, тај ће тек умети достојно и оценити заслуге и врлине нашег дичног Тодора Павловића, јер све би било нестало, готово све било пропало, што је Димитрије Давидовић засновао и Вук отпочео, да није било Тодора Павловића, који је дело Давидовићево продужио и усавршио. Његовим новинама: „Српском народном листу“ од 1835. год. и политичним „Српским народним новинама“ од 1836. год. отпочео је Павловић да ствара у народу нашем српску журналистику, која има великих заслуга, што је у народу нашем с ове стране у толикој мери будна свест политична, да нам завиде многи већи народи ове државе Угарске.

Што је „Матица Српска“ у оно доба добила одобрења од тадање окрете и Србима ненаклоњене Метерникове владе, има се Павловићу захвалити, јер и ако је Хаџић основао „Матицу Српску“, ал Павловић јој је дао животне снаге, која и данас напаја духовном пићом народ наш с ове стране; Матица је још једини извор народу нашем с ове стране, што не да, да се угаси и сатре књижеван живот Срба у овој држави. И колико је Павловић привредио за одржање „Матице Српске“ још је прегежнија заслуга његова за оснивање „Текелијануму“ тог гњезда српског у сред туђинштине, од куда излеће сваке године одабран број наших орлића, те одлазе у народ, да га закриљују и крепе родољубивим и млађаним жаром својим

Тодор Павловић родио се 1804. год. у селу Карлову близу Кикинде, а ту је у својој колевци и оставио 1854. године своје кости. Народ српски цећећи заслуге свога врлог сина скупио је прилоге још одмах после смрти његове, да му подигне споменик и пружи тако видљив знак признања свога, али се ствар отегла са по-

дизањем тог споменика до ове године, те је тај аменат тек ове године изведен поглавитим заузимањем тамошњег ваљаног учитеља и нашег сарадника г. Љубомира Лотића. Учитеља је овог саслушала честита општина Карловска а придружила им се и „Матица Српска“ те извршише тако аманет народни.

У прослави тој учествовао је највише народ из бившег в. кикиндског диштрикта а особито из Кикинде и Мокрина, те две најјаче општине наше у том крају, а „Матицу“ су заступали г. г. Андрија М. Матић и Никоља Јоксимовић. На служби је чиновдјејствовао прота в. кикиндски Ђ. Влаховић а певало јектенија вел. кикиндско

певачко друштво „Гусле“. На парастосу је говорио лепу беседу поменути учитељ Лотић, а код споменика изређао је у крајном и исцрпљивом говору заслуге покојникове матичин изасланик проф. Андрија М. Матић.

Ми нисмо могли, да лично суделујемо у овој светковини, али се придружујемо браћи својој и придевамо ево и наш венац признања на споменик дичног нам сина диштриктског и преливамо с топлом сузом благодарности ону земљу, која чува кости нашег милог сина Тодора Павловића, коме ће Српство за увек дуговати хвале и признања. Слава дакле сени Тодора Павловића!

ЛЕПИ ПРИМЕРИ НАШИХ СТАРИХ.

(СЕЋАЊА ПОСЛЕ ВУКОВЕ ПРОСЛАВЕ.)

ваким даном све се више губе у друштву нашем они леци примери, побожности што су владали у разговору и понашању наших старих. Особито се то примећује у бољим и отменијим круговима. Нема више оне побожности у речима и обичајима, што су некад владали код наших старијих; нећете више наћи ни да се крсти, а камо ли Богу помоли ни старији, а још мање млађи, кад хоће да седа за трпезу, кад се умије изјутра, ил кад хоће да пелази на пут. Не види се сад ни код простих људи, да се крсте, кад зазвони у цркву ил кад се огласи „достојно,“ а ја памтим још од пре 30—40 година, како се цела велика пијаца мога родног места заталаса и шуми од кршћавања кад удари звоно на литургију. Сад се већ ни у школама нашим, особито оним комуналним, не моли богу ни у почетку недеље, па ни школске године, а камо ли сваког дана; нема више ни трговаца ни занатлија, да својим побожним примерима дају угледа млађима, да их бар о божићу и о Ускрсу поведу у храм божији. Отменији су већ напустили и своје свечарске славе; не пале свеће, кандила, ни у очи свог крсног имена, а примили су „Имендане“ о којима потроше више него што су стари наши о свечарима. Већ се губе и божићни обичаји, па заводе туђи. Чујем

од деце, где се хвале, како им је „Никола“ донео ципеле и неке играчке; а видим да се уносе о божићу и „Јелке“ (божићне дрво). Све се тако губи оно, што нас је некад красило, што нас је чувало, што нас је славило.

Наше нас народне песме прославили, у све четир стране света, оне нам име и понос уздигле у очима образованог и напредног света, оне су нам дика и слава наша; то је ето и величаствена Вукова прослава показала; а кад би сад потражили оне лепе врлине у нашем, особито варошком свету, што се у тим песмама уносе, и опевају а ми и сами не би веровали, да је то онај народ који је пре 50 година уз гусле и при славама певао оне дивне песме и њима своју душу и срце напајао.

Ми читамо „живот и обичаје нашега народа“, што је наш овогодишњи слављеник и незаборављени Вук Ст. Караџић покупио, исписао и образованом свету зачуђење и дивљење приказао, а кад би данас зашли по нашим домовима и затражили те дивне обичаје, а ми би скоро морали казати: то је Вук измислио, нема тога у нашем народу; може бити још по колебама сеоским ал у варошком и оном, што се помешао с варошани. тешко ћете наћи и трага од тих лепих обичаја

Наши су стари сваком приликом имали Бога и Божије име на уму, па им је онако и помагао Бог. Нису они никад легали ни устајали, нити шта започињали, а да нису на Бога помишљали и његово свето име спомињали, па то би ваљало и данас да нас краси. Ја знам из детињства, како су моји родитељи чинили, па ја и данас не могу да оставим и напустим оне речи и овај обичај како су они при свакој прилици крстили се и казивали: „Боже помози!“ или „Боже помилуј!“ А кад су дочињали и довршивали какав посао, била им је реч: „С Божијом вољом и помоћи ево довршисмо посао.“

При јелу и пићу била је реч наших старих: „Боже благослови“, — „спаси Боже“ и — „на спасење“.

У добру су говорили: „хвала милостивом Богу“; а у беди и невољи: „тако је Божија воља“ — „тако је Бог милостиви хтео“ и „тако је Божија наредба“.

Кад су се састајали, било је поздравље: „Помози Бог брате!“ а отпоздрав је био: „Бог ти брате помогао.“ Кад су се растајали, била је реч: „С Богом брате!“ а отпоздрав: „С Богом пошао“ и „Дај Боже, да се опет у здрављу и миру састанемо“; а данас у место тога слушамо помодно: „Сервус!“ — „Клањам се!“ — „Слуга сам покоран!“ — „Љубим руку“

Ако су коју неповољну реч морали да изусте, била је уз реч: „Боже опрости!“

При говору о каквом злу, биле су речи: „Боже сахрани“ — „недај Боже“ — „сачувај нас Боже“ и „буди Бог с нама“; а при разговору о добру: „Боже дај“ — „Боже не украти“ и „Боже наспори.“

Кад је ко зло рекао или урадио рекло се: „Бог те не чуо“ и „Бог те не видео“; а кад је добро рекао: „Бог те чуо“ и „из твоји уста у Божије уши.“

Кад су се коме чудили, била је реч: „Бог с тобом“ — „Бог те видео!“ А кад су благосиљали, онда: „Бог те благословио!“

Ако се за будуће наређивало што, била је реч: „ако Бог да“ — „ако буде Божија воља.“

При спомињању мртвих, говорило се: „Бог да га прости“ — Бог му дао у рају насеља.“

Тако су наши стари сваком приликом спомињали име Божије, тако су они чували и неговали оно, што је од њихових старих остало, па тако се и без школе и без просвете очувао народ наш чист и умивен од сваке туђинске заразе, пун побожних осећаја и морала, те се и могао провући кроз четирвековног туђинског притиска, и изићи опет светлим српским образом и чистом хришћанском душом на светлост наших нових дана. Но, шта ће бити с нама и нашим нараштајем кад тако олако напуштамо и заборављамо наше лепе обичаје, наше дивне поздраве, и отуђујемо се од нашег красног језика, који код свих образованих народа важи после талијанског за најмилозвучнији индо-германски језик. Са чега нас стран свет цени и слави, то је нама просто и ништаво; што други туђини на нама хвале и поштују, то ми презиремо и омаловажавамо. То више не треба да буде!

Наше је данашње покољење, особито ово што се образује, попустило у својој српској особини и пошло странпутице, а с тим је понело и сву одговорност и сав грех. Шта ће сен Вукова казати, чију смо стогодишњу успомену ово дана прославили, ако би овај нараштај заборавио и претрпао оно благо, које је он толиким трудом и пожртвовањем покупио и изнео на углед и пример нама и нашим нараштајима!

За то пренимо из сна.

Мајке и сестре! ви сте чувари огњишта и светиње породичне па прихватите опет те лепе и побожне обичаје народне и негујте их на дому своме; од вас ће примити деца ваша, те ће се тако опет наставити онај побожни и хришћански дух и ширити опет онај красни обичај и завести и по палатама, ако их буде, милозвучни и лепи језик српски у песми, пословици, заговетки и поздравима. Тако ће се у истини и право славити дично име Вука Караџића и тако ће само његовој српској и родољубивој души годити. — н.

ОДНОШАЈ СЛОБОДЕ И РЕДА У ДРУШТВУ.

(Свршетак.)

III.

Борба слободе и реда у друштвеном животу. — Цео наш живот ван породице, кад нисмо у непосредном одношају према држави, спада у друштвен живот. Овамо спадају међусобни наши одношаји делом закона, делом правилима „отменог света“ правилима пристојности уређени; овамо спадају наше тежње на пољу физичног, душевног и моралног развитка, на пољу материјалног напретка на пољу политичном итд. Ако се друштво само за себе не побрине, ако друштво спава, држава не може сама сваког усрећити. Држава зато и постији, да друштво постигне своје цели. Друштво мора бити непрестано будно, мора непрестано бити у акцији, јер иначе наступа трулеж и — смрт.

Као свуда тако се и овде опажа вечита борба слободе и реда. Не би никад могао довршити расправу, кад бих хтео опширно разлагати. Само ћу две—три

У историји час видимо да се човек губи у целини, да губи своју индивидуалност, да губи своје личне цели; час видимо другу крајност, где дух самосталности, дух слободе прелази границу, те се изроди у најгнуснији егоизам, где влада начело: *прво сам ја, па после велике паузе опет — ја.* Доцније опет надјача прво, па опет друго: непрестано неко таласање све до данас, ал равнотеже још никако.

Са нашег гледишта можемо лако изрећи пресуду над данашњим социјалним покретима и над данашњим новинарством, где видимо разне школе од једне крајности до друге. Пред нашим очима се боре апостоли неограничене слободе и апостоли безусловног реда. Победу неће ни једна страна одржати, јер знамо, да је истина у равнотежи слободе и реда. — Новинари света је ваша дужност!..

Хармонија или дисхармонија слободе и реда огледа се и у свакидашњем нашем саобраћају, у разговору, у понашању, оделу итд. Видимо с једне стране санкилоте, с друге стране салонске лутке. Или узмимо данашња претерана правила „отменог света,“ све сами несносни окови.

Зар не би и овде могло бити мало више хармоније? Пођимо корак даље. Зар нам дух наш није тако исто окован? Та не ради ни хиљадити део онако, како му здрав разум и савест налаже, већ се поводи за предрасудама и за превртљивим и често сакатим јавним мњењем. Није кадар ни најокорелији тиранин патоварити на нас тако тешке окове, каквима сами себе окивамо. — Па шта овде опажамо? И овде се слобода ухватила у коштац са редом — са несносним оковима и као што је са свим природно примичемо се другој крајности. Ту нам је на пример какав Енглез „који једини има право не само изледати луд, већ баш и бити луд, а опет зато да се слободно креће по Европи“ (из Стражилова) Њега се не тиче нико на свету. —

Некад су књижевност и вештина биле у оковима, а сад већ бацају са себе тешке окове и уживају жељену слободу, наравна ствар, да се и овде појављује друга крајност; ал мора доћи време, кад ће се крајности слити у дивну хармонију.

Борба слободе и реда окружује нас као ваздух; на сваком кораку наилазимо на ту борбу, зато и нећу више примера навађати из друштвеног живота. Нека и други посматра и расуђује, а уверавам га, да ће у том размишљању више уживати него у карти и безпосличењу.

IV.

Борба слободе и реда у цркви. — Рекао сам већ, да ћу се IV. и V. тачке само дотаћи. Остављам вештијима од мене да та питања опширно обраде.

И у црквеном уређењу, па и у вери, види се јасно очајна борба. Апсолутизам папски рађа у XVI. веку реформацију; претерано ограничење слободног мишлења у погледу вере рађа у XVIII веку веру разума; спољашња љуска без језгре — којом се кљупају верни, — рађа несретну појаву XIX. века — назаренство; калуђерски и свештенички апсолутизам рађа потискивање и понижење калуђерства и свештенства.

На жалост тако је стање данас у нашој цркви. О равнотежи нема ни говора. Па ко је том злу крив? Има људи, који ће проучити сву историју, али нису кадри поучити се. Дали је то тврдоглавост или ограниченост? Изгледа, као да очајна борба заслепи и најбистрије умове, јер би се иначе увидело, да над друштвом влада нека виша сила — као што смо напред доказали, која не зависи од људи народа или од људи калуђера и свештеника. Равнотежа мора наступити, јер то је природна последица борбе између слободе и реда.

Тешко онима, који у црквеном уређењу грешном руком угушују идеју слободе а тешко онима, који грешном руком руше идеју реда! Историја ће црни слови забележити данашњу несретну борбу и трвеће, а потомство ће не-оце клети.

Као свесни људи треба већ једаред сложено да порадимо око среће и напретка наше свете матере цркве имајући навек пред очима горње начело, које неможе никаква сила порушити, јер је тако исто природан закон друштвени, као гравитација у мртој природи.

V.

Борба слободе и реда у држави.— Ово је благодаран предмет расправљања за оне, који не морају водити рачуна о простору. На жалост морам бити и сувише кратак, јер би ме и оно неколико крајних Сркиња, које су ме ваљда доведе пратиле, изневериле, па би остао сам, а друго не би био готов ове године.

Одма изалазим на среду са врло смело тврдњом. Расправљала се досад питања: како и зашто је постала држава, да ли случајно или је морала постати; дали је држава трајно стање друштвено, или ће доћи време, када ће друштво и без државе моћи живети! дали је држава цел или средство? Једни су узимали у помоћ уговор да протумаче постанак државе; други просто кажу: историски факт и ништа више; трећи: божја воља.

Историски факт јесте до душе, а и божја воља, но је ли тиме што протумачено?

Из досадањег нашег размишљања о

борби слободе и реда, мислим, да се нећу преварити, ако овако разложим постанак државе: држава није случајно постала. већ је морала постати услед борбе слободе и реда; није држава прелазно стање друштвено, већ трајно и мора постојати, док је год друштва; држава није цел већ средство, да се у друштву оствари хармонија слободе и реда и што јој је највећи задатак. По том и дефиницију права добијамо, ако право схватимо као хармонију слободе и реда у друштву. Кажњива су дела по овој дефиницији не само она дела, која вређају идеју реда, него и она дела, која вређају идеју слободе. Ал' где нам је форум, који ће да казни ова последња злочинства? Јер све донде, док се то не оствари, сва уставност биће пушта си-грачка у рукама неколицине.

Ако се игде појављује борба слободе и реда, овде се појављује у пуној мери; та борба ова управо и јесте узрок, мати државе.

Први почетак државе треба да тражимо у породици. Држава управо и мора остати непрестано органска заједница многих породица које су основане на моногамији, а ова на свештој љубави.

У кратко ћу само навести очајну борбу слободе и реда по историском развоју човечанства. У првом почетку — са свим је природно — било је слободе без реда. Но како по природном закону така заједница не може постојати, хвата се ред у коштац са слободом; но прелази границу, те се изроди у деспотизам. Овако стање не траје дуго. Буди се дух слободе, баца са себе тешке окове, па са оковима уједно руши и ред. И у тој непрекидној борби друштвена заједница достигала је све већи степен савршенства; тој непрекидној борби имамо управо да захвалимо сав напредак и цивилизацију нашу. Та борба траје и данас непрекидно и човечанство се услед те борбе диже на све виши степен савршенства. Државно уређење тако исто све се већма приближује свом природном и нужном облику.

VI.

Шта можемо извести из досадањег разлагања? У првом реду: да постоје при-

родни, необорими и вечити закони, који независно од наше воље управљају човечанством и дижу га на све виши степен савршенства. Друго: да је слобода и ред у друштву то исто, што кисељик и азот у ваздуху који удишемо; јер као што би нас кисељик сам засебе сагорео, а азот угушио, у складном споју пак држе нам душу; тако исто сама слобода својом бујношћу сагорела би, а сам ред умртно би друштво, у складном споју пак дижу га до небесних висина.

Још нам се доказује, да заиста постоји осим позитивног права и природно право, ком се законодавна власт мора покорити, ако неће да пође странпутицом.

Кад све ово спојимо, што смо до сад о основном начелу рекли, онда је са свим јасно, да друштво само тако може постојати и усавршавати се, ако сви чланови као највећу светињу поштују и чувају хармонију слободе и реда у друштву. Само ово начело може бити „*Maxim der Coexistenz.*“ —

Тежили смо, да помоћу борбе слободе и реда изнађемо истинито основно начело, које никаква сила не може порушити, које важи за сва времена и за све народе; тежили смо, да разгонимо мрак, који нам је до сад сметао у истраживању друштвених закона; тежили смо, да решимо одношај слободе и реда у друштву.

Ово нам је особито данашњи дан врло нужно, кад је у свима друштвеним одношајима овладао така хаос наступило тако неприродно стање, какво је само у римској царевини било за време материјалног и моралног падања; нужно нам је особито данашњи дан, кад су овладала при-

мамљива лажна начела, која нам трују узданицу нашу — подмладак наш; нужно нам је особито данашњи дан, кад се појављује у свима друштвеним одношајима *реакција* — угушивање свете слободе.

Треба ли доказивати, да је нужна и женска да води рачуна о друштвеном развоју, да је дужна да схвати свој положај у друштву и узвишен позив свој? Треба ли доказивати, да није доста данашњи дан бити углађен и знати сва правила „отменог света“, да није доста прочитати све романи и знати се наћи у друштву, већ да је женској тако исто нужна наука, као и мушком? Имамо много углађених и отмених дама, а мало матера; много госпоја, а мало жена; свега много, ал најмање — Српкиња!

Где си светлости да разгониш данашњи мрак?...

Завршујем ову кратку расправу, јер ми није била намера све рећи, што се о овом предмету рећи може, већ ми је намера била и остала побудити на размишљање о основном начелу друштвеног развоја са жељом, да у млађем нараштају оживи дух хармоније слободе и реда.

* * *

Деветнаести век примиче се крају: журимо се да не заостанемо. Данашњи дан женски свет треба тако исто да води рачуна о друштвеном развоју као и мушки. Женска треба да схвати свој положај у друштву, треба да схвати узвишен позив, који је дужна испунити као жена, као мати човечанства, јер без ове свесности крај све своје углађености спада у *средњи век*.

Станко.

БЛАГИ ДНИ.

Приближује се зима и они благи дани, кад се у нас много части, пије и једе, особито, ако је јесен богатија, као што је случај ове године у многим нашим крајевима. Сад ће да заопуцају свечарства по три дана, сватови по пет дана, јер је хвала богу родило, па кад ћемо, ако нећемо онда, кад се има, велимлоги наш газда. Али, кад је већ тако, да се тај обичај не

може збрисати, а неће нико да га ублажи, а оно да кажемо неколико речи, како ће се наш народ у тим приликама бар телесно и здравствено сачувати, кад се материјално не уме да заштеди.

Познато је свакоме, које поле пазио на живот нашега народа, да се после благи дана у нас највише људи поболе па и пропадне; а то отуда, што се онда обич-

но више једе и пије, него иначе; онда се често и мегданције пијанице преваре и препију, а они невични томе још и пре. У таквом стању обично излазе ти напиту људи напоље да се расхладе, па кад онако из оних затушених и врелих соба и оним силним вином ил ракијом загрејани изађу на поље, онде их она хладноћа, особито кад је јака зима, као што беше прошле године, од часа збуну и смете, па падну где, ил се наслоне где на дувар ил плот, и стоје док не прозебу па често и не пропадну. Неки боме остану на мах и мртви, јер она силна крв, што тече у оним небројеним жилицама испод коже, сукне унутра, чим хладноћа кожу стегне, те крв навали на мозак и плућа тако, да препуни оне жиле, те неке и пукну, и онда, ако се крв проспе у грудма, човек пропљује крв, а ако у мозгу, она га на мах убије (удару га капља). Ако ко и прође срећније за онај мах, он ће настрадати од назеба, који повуче засобом ил запаљења плућа ил других грудних прибора, ил добије севатине и пробадања та-

ко јака, да стари људи и жене подлегну, а млађи и ако преболу, ал ретко кад сасвим издраве, те се пате и натежу целог века са здрављем својим.

За то сви они, који се у таким приликама затеку трезни и свесни, а особито жене и девојке, које су при себи, нека изађу за оваким пијанцима, који иза пијаничке софре и топле собе изађе на поље, па нека га не пусте, да легне где на отвореном месту и да се дуго хлади по пољу, него пека га уведу у собу, па ако је за спавање, нека га пусте да прилегне и да се истрезни. Напитог човека не ваља пустити ни да иде кући, јер може на путу пасти и пропасти; па ако ће и на коли путовати, не треба га отпустити јер на јакој зими, ветру и киши, ако ће напит и пијан човек сат ил по сата путовати, то је већ извесно, да ће се здравље пореметити, а можда ће и пропасти. За то пазите на пијане људе бар ви жене и ћери, ако нећете, да изгубите лакомислене старешине и синове своје.

А Ф О Р И З М И О Ж Е Н И.

Жена много више за тим тежи да усрећи него да је срећна. Голц.

Подижите срце и наду високо; с' та два пратиоца нећете никада ништа у свету изгубити. Арндт.

Ни један човек није у стању да осећа вредност једне жене, која уме да се поштује. Гете.

Љубав човека је тек један део његовог живота, љубав женина је њено цело биће. Лорд Бирон.

Код жене је све срце па и глава.

Ж. Пол.

Разум је чист и бистар ал' из срца диже се бура која га помућује. Грабе.

Има ли једна девојка среће да јој је младожења паметан и пун знања, то ће она више научити, него што јој то могу дати више школе и стране земље.

Гете.

Памет је једини и прави деспота.

Рахел.

Природан разум може скоро сваки

степен образовања да замени, али никакво образовање природан разум. Шопенхауер.

Ишти и очекуј мало од људи ал' зато више од себе, буди строг судија према себи, а благ према другима.

Ти о човеку никад тако рђаво не можеш мислити, да не би једнога дана могао рећи, мислио си још и сувише добро.

Хебел.

На себи објаснити, шта нас збуњује и тишти, ма били то највећи боли—добро је.

Рахел.

Ваљан човек мисли најпосле на себе.

Шилер.

И од непријатеља ваља учити.

Овидиус

Ко се сам уздиже, биће понижен, а ко се понизи биће уздизан. Библија.

Женски карактер често се не разуме баш зато, што је лепа природа женина, те душу њену скрива као и њене дражи.

Шлегел.

У Вршцу 26. септ. 1888.

Д. М.

НЕШТО О НАСТАВИ ГЛУВО-НЕМИХ.

ЈАВНО ПРЕДАВАЊЕ РАДИВОЈА ПОПОВОЋА.*)

Пошш, г. грађани и г. грађанке!

Дамољен од одбора српске великошколске омладине узимам си за част прозборити коју у оној ствари, о којој се код нас до сад скоро ништа ни знало није. Та ко је до скоро мислио на глуво неме?! Ко за њих бригу водио? — Они су лишени сваке помоћи, презрени од сваког, потуцали се од немила до не драга. А вели се, да се у срцу човечијем налази и милосрђа! — Је ли могуће дакле, да ће увек људско срце бити затворено за бедне?! — Не! — За то се нашло људи, који су си задатком свога живота поставили, да глуво-немог ослободе окова, који га од осталог света раздвајају; да погрешку природе исправе, да буду мати људима, којима је природа маћеха. Свети еванђелист Марко вели, да је Исус, божанственом својом речи, излечио једног глуво-немог. По грчком тексту, овај није био нем, него је само тешко говорио. Но на послетку не смета ником ако верује, да је Исус као бог то могао учинити. Св. Августин изустио је такођер нешто о глуво-немом. Од тад су се пак и разна средства измишљала, која пак нису ништа допринела. Остало је једино средство: *настава*. Она је карактеристика цивилизованог света, који разне слабости и погрешке не маскира, него их брижљиво, културном стању сходно исправља. Сматрам дакле за задатак да изложим, како се сама настава до данас развијала, да у главним потезима историју њену предочим. Рекао сам мало час, да је за глуво-неме пређе мало ко марио, и о њима бригу водио. па за то баш и настава глуво-немих није могла у поред корачати са осталим гранама науке. Па ипак није она тако млада, као што се чини. Доживела је ето већ трећу перијоду. Прва перијода почиње у 16. веку, и траје све до прве половине 18. века. Виђамо овде по гдекоје покушаје у Шпанској, Холандској, Енглеској, Немачкој и Француској. Из библије знамо, да је у почетку светом владала тама, те су тако и овде ози први покушаји били тавни, да не речем, незнатни. А ове су покушаје понајвише родитељи и пријатељи такове деце, лечници и свећеници, чинили. Настава дакле и васпитање глуво-немих била је ствар породична у овој првој перијоди. Прва

личност, коју историја овде бележи је Шпањолац Педро де Попцео у год. 1560. Наука овде не налази грађе за испитивање, с тога и ја рекох доста, и прелазим на другу перијоду, која почиње смрћу прве и траје до год. 1828. Обележава се оснивањем завода, којима настава задоби свој основ и правац. У овој перијоди појави се гласовити Француз Опат де л' Епе, који се с правом сматра оцем наставе глуво-немих, пошто је он први положио одређен начин предавања, метод. Он даде глуво-немом могућност, да се помоћу мимике и гестикулације, осталом свету придружи, да се са сретнијим светом лакше споразуме. Он основа у Паризу год. 1780. школу за глуво-неме, коју кашње у прави завод преобрати, који се год 1791. прогласи краљевским, до чим он већ г. 1789. умре. Његов метод познат је данас под именом француска школа, коју још и данас романски народи нису са свим напустили. Појави се сад и у Немачкој оснивач тако зване немачке школа, духовити Самујило Хајнике, који ову наставу још на већи ступањ савршенства доведе, давши глуво-немом и моћ говора, да се тим даром природе, који човека над осталим животињама уздиже и крунише, и сам служи.

О овом, по наставу у опште, а за глуво нему наставу нарочито, тако важном мужу, морам коју више рећи. Мало има тако значајног и занимивог живота, као што је његов. Па ипак о њему — осим стручњака — мало се што знаде. Сама историја педагогије о њему, препородитељу наставе и оснивачу саме једне методе, скоро ништа или врло маћехски говори. А има ли већег борца за добро школе и учитељства од њега?! Што је тако, узрок је, што он пажњу света самом наставом глуво немих на себе обрати. Према овом све друго потавни; и о њему се сад само говори као о творцу нове школе за образовање глуво-немих.

Рођен у оца имућна ратара. год. 1729. у Најцпицу. у Прусској; по свршеној основној школи и жељи очевој, имао је бити и сам ратар. Други би у тако ваљаном материјалном стању, завидели му на оваковом безбрижном животу; али њега обузе жудња за науком, и не могаше следовати очеву савету. Борба ова породична

*) Ово предавање држао је г. Р. Поповић 11. септ. о. г. на „Беседи“, што ју је великошколска омладина приредила у корист завода за глухо-неме.

трајала је до његове 21. год. узраста — и не одољев даље, остави год. 1750. родитељску кућу и домовину, и без икаквог скованог плана упути се у Дражђане. Из осигураног положуја упути се у море неизвесности, изабра си живот пун самопрегора, тешка рада, муке и борбе за опстанак! Средстава за издржавање у Дражђани нема. Самом себи остављен, реши се бити војник. Стасит, красан човек, дође одмах у кнежевску телесну гарду. Красиле су га овде вредноћа и дурашност, највеће војничке врлине.

Али зар су његове идеје допирале само до телећака?! — Не! Он је овде тражио само могућност даљег образовања. Сваки тренутак слободе употребио је на изучавање свирке, да би тиме заслуге прибавио. И ми га виђамо као свирача! Заслужени овде новац троши на набавку књига, над којима је ноћи пробдио, и ено га где даје часове у писању и рачуну. Ода се сад и на изучавање латинског и француског језика а тим далеко коракну.

(Наставиће се.)

БЕЛЕШКЕ.

ИЗ ПРОСВЕТЕ.

Срп. учитељска школа у Сомбору. Ово дана издала је управа ове школе штампан извештај о овој учитељској школи за прошлу школ. 1887/8. годину. У извештају том стоји на челу леп и поучан чланак г. Мите Петровића под насловом „неколико речи о учитељском подмлатку,“ за тим опширан управитељев извештај о школи тој за поменути школ. годину и онда други предмети, што се односе на ову школу; особито је опширно изнешен наставни план те школе из кога се јасно види, да ова школа тера барабар са најбољим школама ове врсте у нашој држави. Из табеличног исказа видимо, да је у тој школ. години било у сва три разреда уписано 78 приправника и 61 приправница свега 139, дакле, више него икад до сад. Од приправника свршило је 2 с одличним, 14 с врло добрим, 28 с добрим, 16 с довољним, 5 једва довољним и 5 недовољним; а од приправница: 13 с врло добрим, 28 с добрим, 9 с довољним и 6 с недовољним успехом, и остале још не испитане. — Школа је ова почетком септембра месеца о. г. отпочела редовно ову тек. школ. 1888-9. год. и као што чујемо има уписано у сва три разреда до 150 које приправника, које приправница.

Трговачка школа за женске у Пешти. Земалска влада отворила је у 5. варошком срезу 1. октобра о. г. по нов. свечаним начином трговачку школу за женске као додатак уз тамошњу грађанску девојач. школу. Овим кораком је и наша угарска влада приступила ближе практичном решењу женског питања. У ову се школу примају девојчице, које су свршиле грађанску

или вишу девојачку школу. Течај траје 6 месеци и по свршеним наукама овде могу бити такве девојчице књиговође и благајкиње у трговачким или државним пословима.

Течај за куварице и послужавке отворен је у Бечу 1. октобра о. г. по нов. кал. Које рад да тамо иде на изучавање ове струке нека се обрати писмом на средишњи одбор бечке женске задруге (Central Bureau des Wiener-Hausfrauenvereines, Stadt, Heiligenkreuzerhof).

Женска економска школа. Госпођа Гринев основала је на своме добру у Сасулинци у киевској губернији женску економску школу, коју влада потпомаже са 1500 рубаља годишње потпоре, што се већином издаје као потпора сиротим девојчицама. У ову се школу примају девојке од навршене 15. године. Обучавање траје 8 месеци т. ј. од половине марта, па до половине децембра месеца, а учи се све, што је потребно доброј домаћици; слушају предавања и добијају практична упутства у повртарству, пољоделству, ливадарству, млекарству, челарству, живинарству, сточарству, кувању и др. кућевним потребама. У завод се примају до 40 девојчица и предавања се продужују и у вече после вечере у разговору.

Просвета у Русији. Из бележака од 1855. године види се, да је било у Русији те године 39 епархијских православних женских школа за више образовање са 8.864 ученице. Осим тога постоји код сваког манастира женског и женска школа, а таквих жен. манастира било је те године 200 и у њима 5769 калуђерица са 14.199 послужница. Код 60 манастира имају и сиротишта, у којима се издржавају и васпитавају

сиромашна и напуштена деца. Код оволиког просветног рада није ни чудо, што данас има највише Рускиња на великим швајцарским и париским школама, што се спремају за више просветно поље.

Срп. народ. позориште Дружина срп. народ. позоришта довршила је у В. Кикинди низ својих представа и отишла у Чаково. У Кикинди је дружина била врло лепо примљена и одне-ла је до 450 ф. сувишка. Слава Кикинђанима!

Јелка Михајловић из Карлова питомица срп. глуво-немог завода у Митровици довршила је први разред те школе с добрим успехом и одбор карловски за скуњање прилога за њу хоће да ју пошаље ове школ. 1888^г/9. године у Митровицу, да доврши и други разред тог завода и да се потпуно извезба у говору и другим предметима за ту школу прописаним, те моли путем овог листа све добротворне задруге Српкиња, као и остале родољубе и родољубке, да изволе своје прилоге за ту сиротицу што пре послати на г. *Јоцу Виловског* општинског бележника у Карлову и председника скуњачког одбора (Károlovo, Torontal m., per Beodra.)

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Вештачки обојадисано црно вино да распознаш од природног. Замочи кору од леба, или саму средину у вино, па онда одмах замочи то у обичну воду. Ако је вино бојадисано аптом ил зовом, оно одмах поцрвени вода; ако је вино природно и чисто, онда прође четврт и по сата, док се вода оцрвени па и онда не изгледа тако загасите боје, као кад је вино бојадисано.

Сирће од греша. Греш ваља оставити на чокоту, да га ухвати мраз, па онда га покупити и измуљати у какав лонац и оставити на топлом месту, да кисне. Оне љуске, што се у врењу том подигну горе, ваља покупити и бацити. Кад врење прво прође, онда ваља оцедити чорбу па наново оставити да ври; и ако хоћемо, да то друго врење ускоримо, онда треба додати унутра мало шећера ил меда.

Купус сладак за зиму да се остави. Главнице се толико љуште, док не остане само оно њежно жућкасто лишће. Таке очипћене главнице оставе се на каквом промаховом месту неколико дана висеће, да се испари она сувишна влага из њих. За тим се режу, као обично кад хоћемо да мећемо у каду да кисне. Тако изрезан купус поређамо танко на сити и оставимо неколико дана да се суши на каквом згодном месту,

али га често ваља мешати и превртати да се једнако исуши. Кад је тако добро провенут, онда га метнемо у топлу пећ ил у огњиште гвоздено, да се потпуно исуши. Тако исушен купус изгуби трећину своје количине и изгледа као суве резанице. Овако исушен купус метне се у какву кесицу платнену, па се остави на суво место. Но често га ваља загледати јер он радо навлачи влагу, па хоће да се уплесневи. Ако приметимо што, да је овлажио, ваља га одмах на згодно место оставити, да се поново исуши. Пре кувања ил спремања за салату ваља га држати неко време у води. Овако очуван сладак купус не изгуби ни од куса ни од мириса свога, него остаје, као да је сад узабрана главица.

Како се рђа чисти са челика. Замочи ил натопи зарђана места у петролеум да постоји неколико часова па онда убриши ил истри то место с меканим дрветом. Ако се рђа јаче упила, те не мож овим да се скине, ваља трети финим „шмирглпапиром“ јер груб остави на оном месту и трагове.

ЗАРАД ЗДРАВЉА

Искрице о здрављу, од др. М. Ј. Б.

У болесна човека ни молитва здрава.

Нар. пословица.

По главњу (т. ј. по дрва) се можеш вратити, али по снагу никад.

Нар. пословица.

Дете треба купати до шесете године.

Сондерегер.

Тешко месу без меса.

Нар. пословица.

Ако си се претоварио јелом, устани од трпезе и почини.

Св. пис књ. Пр. Исуса с.

Сирахова гл. 30. ст. 23.

Здрава снаша здраву децу рађа,

Кржуљица тице кукавчице.

Нар. пословица.

Ко болест крије, лека му није.

Нар. пословица.

Умор је прстен, који везује насладе рада са насладама одмора. У одмору може наћи уживања само онај, који се радом умори.

П. Мантегаца.

Богат, ко није дужан; а млад, ко је здрав.

Нар. пословица.

Бесну вуку мало века.

Нар. пословица.

Своју нову кућу подај прве године своје непријатељу, друге и опет своје непријатељу, па се тек треће сам усели у њу.

Шпанска пословица.

Болест у кући, суха крупа.

Нар. пословица.

Најбољи кад би био онај, који би тако смрдио, да би се после њега морали прозори отварати.

Најтингел.

Духовнику и лечнику истине не таји.

Нар. пословица.

За софром руку, а међу људима језик пократи.

Нар. пословица.

Боље прија што се у тањиру остави, него оно што се (силом) поједе.

Корнаро.

Од ракије кућа поплакује.

Нар. пословица.

Ко се не преједе, за болест не зна.

Нар. пословица.

Ми заборављамо, да нам је природа мати.

Е. Вебер.

Нервозност је постала већ обична господска болест. Скоро већ свака женска хоће да нас да се хвали, како је нервозна (има слабе живце) па тражи далека купатила и троши големе новце, да се од ове болести опрости, па ипак се слабо чује, да је која дошла здравија. И Шведска краљица пати од те болести, па је покушала и сама да се лечи од тога и јевтиније и сигурније. Она рђани свако јутро и онда сама почисти своју спаваћу собу, убрише прах, намести постељу и онда шета сат и дуже, па се врати и доручкује. За тим изађе у своју башту па плеви и залива сама цвеће и поврће, те тако по читав дан проведе у послу и у слободном ваздуху, па се осећа од то доба са свим добро и препоручује тај начин свима женама, које пате од те болести.

Р А З Н О.

Парастос својим задругаркам и добротворима који је била заказала добротворна задруга Српкиња Новосаткиња за Малу Госпојину није одржан, јер г. епископ бачки не дозвољава, да се парастоси приређују у друге које дане осим суботе. Тако је тога дана био у новосадској саборној цркви само спомен покојним задругаркама и добротворима ове задруге.

Парастос Др. Ђ. Натошевићу. Црногорско учитељство сакупљено на својој учитељској скупштини на Цетињу, приредило је истом приликом свечан парастос покојном Др. Ђ. Натошевићу том оцу новије школе наше. Ово служи на дику том учитељству, јер ее види, да уме да цени и уважава заслужне људе наше.

Изложба у Нов. Саду. Данас се отвара овде у Нов. Саду изложба економских производа, вртарства, пчеларства, и т. д. и трајаће 1. 2. 3. и 4. октобра о. г. (13. 14. 15. и 16. окт. по нов. к.) Ову изложбу приређује бачко економско друштво и даваће награде у дукату, повцу и дипломама за најизврсније производе. Надамо се, да ће наш свет у овоме стећи прва отличја, јер су у својој струци изврени и надалеко познати раденици.

Српска тканина на брисељској изложби. Господин Н. А. Плавшић председник међународног поверенста на брисељској изложби (у Белгији) јавља, да је српска тканина изложена на тој изложби од *гђе Јелене Спајића из Шида добила од међународног поверенства у Брислу прву награду са 800 франака у злату и почасну диплому.* Иста госпођа Спајићка изложила је била и на новосадској изложби 1884. г. од српског платна 6 пешкира, који су добили похвалне награде од стручног прегледачког одбора. Живила и поносна била!

Изложба лепотица. 6/18. септембра о. г. одржана је међународна изложба лепотица (девојака и жена од 16—30. године) у вароши Спају. Искупило се до 200 лепотица понајвише из Париза, Петрограда, Одесе и Мадрита. Стручан одбор досудио је прву награду девојци од 18 година родом из Париза по имену Маргарети Буљон. Из утакмице је искључена била жена Фатима Бел Ењ, лепотица арапске крви, која важи за најлепшу жену на свету. Све присутне лепотице добиле су прво по пукет цвећа, а кад се награде прогласиле, онда су многе од чуда побацале и погазиле своје пукете и дигла се таква ларма, да је и полиција имала посла. Тако бар пише својој другарици једна, која је добила другу премију, па и сама вели, да је прва премија пристрасно додељена и да би требало, да ју је она добила.

Вуково вече. Кад је о Малој Госпојини славила краљевина Србија стогодишњицу Вука Ст. Караџића, онда је и Нови Сад у спомен тога великана српског приредио *вуково вече*, у корист удовице покојног срп. песника Мите Поповића. Вече је то отворио сходним и лепим говором о Вуку и његовим заслугама г. Јован Марић новосадски учитељ. То вече је донело поменутој удовици око 50 ф. прихода.

25. годиш ица Ђорђа Гојковића. Одлични и примерни срп. народ. учитељ у Суботици и многогодишњи перовођа тамошње добротворне

задруге Српкиња г. Ђорђе Гојковић славио је у својој дому и у свом фамилијарном кругу ⁵/₁₇ септембра о. г. 25. годишњицу, како је постао учитељ тога места. Он је у то име приредио вечеру у својој дому у најужем пријатељском кругу; али за то прочују задругарке и ученице његове, те на брзу руку скупе међу собом нешто новаца и прве у име задруге купе му на дар сребрну мастионицу са сребрним позлаћеним пером, а ученице његове: Олга Коларовићева сребрн ковчежић за шећер, Лепосава Арадска кутију са писаћим прибором од сребра, гђа Емилија Мучалова сребрну корпу за држање меда, Терезија Милосављевићева сервиз за чоколаду, Савета Манојловићка ножиће од мајолике за воће а гђа Јула Добројевићка докторка разним другим поклонима. Ово је тако леп знак пажње и признања за учињене услуге и заслуге овог учитеља и перовође тамошње жен. задруге, да у овако тужним данима нашим чисто охрабри и оживи људе, који слично делају на мучно поље народне просвете.

Познавајући у нашем слављенику заиста племенита човека, ваљана и примерна учитеља, великог и искреног родољуба придружимо се задрузи, грађанству и ученицама његовим и довикујемо му: Живио. и дочекао 50 годишњицу!

Отликовање. Примерни учитељ и управитељ основ. народних школа у В. Кикинди, честита старина г. *Глиша Јорговић*, награђен је ово дана од краља нашег златним крстом за многогодишње заслуге своје на наставном и просветном пољу. Нека му је сретно и дуговечно!

Кнез на учитељској скупштини. До сада нам је познат био само један случај и то, да је краљ Шведски био на учитељској скупштини, а ово дана читали смо у „Српском Гласу“ што излази у Задру, да је црногорски кнез Никола посетио на Цетињу учитељску скупштину и да је том приликом обдарио сваког учитеља својим последњим делом „Последњи Абесераж“. Валда ће и за учитељство лепши дани осванути, кад се и владари сећају њега и кад га тако високо отликују.

Беседа. У Митровици су приредили ђаци са великих школа једну беседу у корист глуво-неме школе г. Радивоја Поповића. Беседу је ову отворио леним говором правник Чеда Павловић, а суделовало је ту и митровачко срп. црквено певачко друштво, гђа Катарина Панаотовићка и г. Радивој Поповић говором, који напред износимо. Беседа је врло лепа била и донела је, како чујемо, тој школи 90 ф. чистог прихода.

Краљица Јелисавета бавећи се у купатилу Ишлу предузела је једнога дана са својим пратиоцима и пратилицама излет на брдо Сарштајн близу Ишла. Брдо је високо 2000 метара и краљица је отишла врху и сишла се пешице. Требало јој је 7 сати хода, док се успужала на врх брда. Редак пример женске издржљивости.

Шта све може женскиње. Било је и биће да су за лепим и духовитим женскињем се заносили представници „јаче половине“, али се ређе дешавало да женскиње наклоност својих обожаваоца примени у корист државе, као што причају о Магдалени Сенетерој, која је на крају 16ог века живила у Француској. У оно доба упропашћивали су Француску многи унутрашњи ратови. Магдалена, која је волела своју отаџбину више него себе, дође на врло чудновату мисао; она једног дана дозове све њене обожаваоце к себи и изјави им: „Господо! Сваки од вас заклео ми се више пута, да сам му најдражије створење на свету, и да ме никада неће напустити. Ја хоћу сада да се уверим, да ли су ове речи доиста биле израз ваших осећања, или само празан говор. Ја идем у рат — хоћете ли са мном?“ — „Ми ћемо с вама“ довикнуше сви као из једног грла. Магдалена заблагодари им и одмах приступи извођењу плана Сви њени обожаваоци, на броју њих шесет, увршћени су у једну чету; лепа и храбра Магдалена стави се чети на челу и одведе је краљевој војсци у Анверњ. Ова чета добила је име „Compagnie d'Amour“ и чинила је, по уверавању Монтала, права чуда на бојноме пољу.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА.

Румљанкиња

23. записник

редовите одборске седнице „српске добротворне женске задруге у Руми,“ обдржаване дана

17. априла 1888. у просторијама српске румске основне школе у 4 сата после подне.

Присутни јесу: г. г. Драгиња Маринковић, Јелисавета Дудић, Љубица Максимовић, Ана

Путник, Нина Стајић, Љубица Стојадиновић, Анка Војновић, Др. Душан Дима, Никола Ђуришић и Др. Јован Шевић. председава председкиња г. Милилица Св. Николајевић.

На дневном је реду:

1. Укупљање друштвених приносака за II. четврт 1888.

2. Поделење милостије погорелима у Кикинди.

3. Подпора заводу за глухо-неме у Митровици.

4. Договор о редигирању задружних штатута.

На 1. Задружна благајница г. Драгиња Маринковић приобћује, да је до данас уплаћено за I. четврт о г. 72 фор., дочим је у напред плаћено за II четврт 35 фор. за III. четврт 30 фор. и за IV. четврт 30 фор. — Одређено буде, да имају госпође Јелисавета Дудић и Љубица Максимовић тер госпођица Љубица Стојадиновић укупљати остатак II. четврти овогод. приносака.

На 2. С обзиром на то, што у Митровици постоји тек од кратког времена први српски завод за глухо-неме у читавој овој земљи, да је тај завод врло племенит и нуждан а да су истоме материјална средства доста малена, закључи одбор, да се томе заводу имаде припослати новчана припомоћ од 10 фор.

3. Задрржни тајник Др. Ј. Шевић чита допис српске добротворне женске задруге из В. Кикинде од 18. марта 1888. управљен на задругу, којим умољава за подпору погорелима у В. Кикинди. Обзиром на бедно стање погореле браће Кикинђана прихвати одбор једногласно предлог гђе председкиње гледе подпоре, тер закључено буде, да се имаде задрузи у В. Кикинди у ту цељ однослати свота од 25 фор.

На 4. Задружни тајник Др. Јован Шевић разложи одбору, да су се у течају обстанка ове задруге при многим приликама задружна правила недостатним показала, пак пошто је цео одбор своје слечно мњење о правилима изразио, буде закључено, да се имају друштвена правила редигирати, и исправљена високој кр. земаљској влади на одобрење поднети. — Посао тај буде повјерен задружном тајнику Др. Јов. Шевићу.

Накнадно буде овде речено, да је одбор одабрао из своје средине госпођу председкињу Милицу Св. Николајевић, Нину Стајић и гђицу Љубицу Стојадиновић, које ће осим по одбору одређене припомоћи сакупљати још добро-

вољних прилога у сврху потпоре пожаром пострадалим Кикинђенима.

Тиме је дневни ред исцрпљен, а седница закључена.

Закључено и подписано

Др. Јован Шевић, Милица Св. Николајевић.
тајник. председкиња.

24. Записник

редовите одборске седнице „Српске добротворне женске задруге у Руми“ обдржаване 9. (21.) јунија 1888. у 5 сати после подне у просторијама румске основне школе.

Присутни јесу: г. г. Даница Димитријевић, Драгиња Маринковић, Јелисавета Дудић, Кристина Јовановић, Емилија Матић, Љубица Максимовић, Ана Путник, Нина Стајић, Љубица Стојадиновић, Милана Ђорђевић, Анка Војновић, Персида Јовановић, Катарина Сиглер, Сима Стајић, Никола Ђуришић, Др. Јован Шевић. председава председкиња гђа Милица Св. Николајевић.

На дневном је реду:

1. По председкињи издана подпора Милану и Јулки Филиповић и потврда исте потпоре.

2.) Сока Николић моли месечну потпору још од 1 фор.

3. Купљење III. четврти друштвених приносака за год. 1888.

4. Извештај привременог одбора о сакупљеним прилозима за пострадале Кикинђане.

На 1. Одбор закључи да се сиромашним румским житељима Милану и Јулки Филиповић има за ову год издати новчана потпора од 10 фор и то у 2 једнака obroка.

На 2. Сиромашна овдашња житељка Сока Николић имала је до сада сталну месечну подпору од 2 фор. на њезину молбу а са обзиром на њезину дубоку старост и велико сиромаштво буде закључак донешен, да јој се од сад има давати стална месечна подпора са 3 фор.

На 3. Задружна благајкиња г. Драгиња Маринковић извешћује, да је друга и трећа четврт задружних приноса за ову год укупљена.

На 4. Пододбор за сакупљање прилога за пострадале Кикинђане извешћује, да је сакупио своту од 101 ф. 40 новч. којој своти је придодат приносак задруге од 25 фор. пак је укупна свота од 126 ф. 40 н. у своје време отправљена жемској задрузи у В. Кикинду.

Подједно чита задружни тајник Др. Јов. Шевић допис добротворне женске задруге у В. Кикинди од 30. априла 1888. којим се иста задру-

га захваљује на припослаој јој припомоћи са пожаром пострададе В. Кикићане и потврђује пријемак своте од 126 ф. 40 н.

Издрпивши тиме предмете данашњег дневног рада закључује се ова одборска седница.

Закључено и потписано

Др. Јован Шивић, Милица Св. Николајевић,
тајник: председкиња

ЧИТУЉА

Катарина Ђорђевић рођ. Јовановић супруга адвоката в. бечкеречког и перлеског посланика за наш срп. народ. цркв сабор г. Милоша Ђорђевића упокојила се 16./28. септембра о. г. тек у 33. години живота оставивши за собом јединицу ћерку Даницу. Ова је покојница највише допринела, да се у В. Бечкереку основала добротворна задруга Српкиња, а то већ показује да је имала добро и племенито срце; она је и ван задруге чинила милости у обилној мери, била подузетна духа, пуна родољубља, а при том благе и тихе нарави, да је задобивала околину. Да је била обљубљена и поштована, видело се и по оном величанственом спроводу, што јој се указао. Мртвачки одар био је обасут венцима пријатеља и познаника па и Добротворна Задруга Бечкеречкиња положила је на одар свој захвални венац за учињене услуге. Лака јој црна земља била и вечан спомен!

Данило Вига ц. кр. мајор у миру рођени брат некадањег србобранског јунака генерала Петра Биге упокојио се овде у Новоме Саду 17. (29.) септембра о. год. у својој 74. години живота. Ово је ваљда једини човек у Нов. Саду, који није имао непријатеља; њега је волело и поштовало и старо и младо, богато и убого, наше и страно друштво. Беше увек добро расположен и знао је сваком лепу и утешну реч казати, те с тога обљубљен свуда и код сваког. После њега осећа се велика празнина и у нашем женском друштву, које је он својим невиним хумором разонођавао Нека је „Чикици“ нашем и међу нама трајан спомен!

Паја Радановић велетржац, поседник и грађанин осечки преминуо је 12/24. септембра о. г. у својој 67. год. живота. Он беше велики родољуб и потпомагао је књижевност нашу претплаћивањем; тако је био и претплатник нашег листа од како је почео излазити. Буди му лака земља и вечан спомен међу нама!

НОВЕ КЊИГЕ.

Извештај о срп. учитељској школи у Сомбору за школ. 1887/8. г. саставио Никола Ђ. Вукићевић управитељ. Штампарија Фердипанда Битермана.

Изишао је ово дана из штампе Орао велики илустровани календар за 1889. г. уређује Стеван В. Поповић. Г. 16. Цена 50 нов. или 1 динар. Издање и штампа А. Пајевићи у Нов Саду 1888. У календару су 27 слика, а има поуке и забаве. Ово је до сад најраспрострањенији календар у нашем народу, што је знак, да је задовољавао публику садржајем својим.

Изишао је и Царић мали календар са сликама за 1889. г. Издише и штампа А. Пајевића у Нов. Саду 1888. Цена 20 новч или 0 пара динарских.

Велики годишњак са библиотеком за народ. Велики српски народни илустровани календар за просту годину 1889. Голина 40. Издање срп. књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Нов. Саду. Цена је са уметнутим листовима за приход и расход 50 новч. Уз овај календар иде као уздарје једна лепа слика арашке св. Мајке Божије.

МУЗИКАЛИЈЕ.

Делце ово под насловом: „Les belles Serbiennes“ Polka Mazurka pour le Piano. Composée par Dezső Hegzenberger. Op. 4. Цена 50 новч. или 1 франк. посвећено гђицама Сиди и Вери Вукићевића. Издање Миливоја Каракашевића у Сомбору.

САДРЖАЈ: 1. Вук Карацић, Димитрије Давидовић и Тодор Павловић. — 2. Лепи примери наших старих. — 3. Одношај слободе и реда у кући. — 4. Благих дни. — 5. Афоризми о жени. — 6. Нешто о настави глуво-немих. — 7. Белешке: Из просвете. — За домаћице. — Зарад здравља. — Разно. — 8. Рад добротворних задруга. Румљанкиња. Читуља. — Нове књиге. — Музикалије.

Власник: Добротворна Задруга Српкиња Новосашкиња. — Издаје и уређује: Аркадија Варађанин.